

JEDU

Jokilaaksojen
koulutuskuntayhtymä

LOGISTIIKAN PERUSTUTKINTO

Opetussuunnitelman tutkintokohtainen osa

Kuljetuspalvelujen osaamisala

Autonkuljettaja

Yhdistelmäajoneuvonkuljettaja

Hyväksytty 19.05.2015

Sisällys

1

1.	JOHDANTO.....	3
2.	LOGISTIIKAN PERUSTUTKINTO.....	3
3.	AMMATTIALAN KUVAUS JA ARVOPERUSTA	3
4.	PERUSTUTKINNON TAVOITTEET	3
5.	OPISKELIJAKSI OTTAMISEN EDELLYTYKSET SEKÄ KURINPITOVAATIMUKSET.....	6
6.	LOGISTIIKAN PERUSTUTKINNON MUODOSTUMINEN	7

1. JOHDANTO

Tämä opetussuunnitelma on laadittu käyttäen suunnittelun **perustana Logistiikan perustutkinnon perusteita, OPH:n määräys 04.11.2014, Dno 61/011/2014** ja Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymän opetussuunnitelman pedagogista toimintaohjetta 2014.

Opetussuunnitelma on laadittu paikalliseen toimintaympäristöön sopivaksi yhteistyössä työelämän kanssa. Opetussuunnitelmaa ja sen toteuttamista kehitetään työelämästä ja opiskelijoilta saadun palautteen perusteella.

2. LOGISTIIKAN PERUSTUTKINTO

Tutkinto on mahdollista suorittaa Nivalan ammattiopistossa.

3. AMMATTIALAN KUVAUS JA ARVOPERUSTA

Logistiikan tehtävänä on yhteiskunnan, henkilö- ja tavaraliikenteen sekä muiden logististen palvelujen turvaaminen. Näiden toimivuudella ja tehokkuudella on yrityksissä sekä laajemmin valtakunnallisesti suuri

merkitys. Logistiikka on käsitettävä laajempaan kokonaisuuteen kuin pelkästään tavaroiden varastointiin ja

kuljetuksiin liittyvät toiminnot, kuten materiaali-, informaatio- ja pääomavirtojen hallinta. Tavaroiden varastoinnilla ja niiden kuljettamisella on kuitenkin keskeinen osa kokonaislogistiikassa.

Kuljetus-, varasto- ja lentoasemapalvelut ovat tyypillisiä palvelualojen merkittäviä työllistäjiä. Työelämässä tarvitaan näitä tehtäviä ja toimintoja hoitavia ammattitaitoisia henkilöitä. Autonkuljettajat työllistyvät erilaisiin henkilö- ja tavaraliikenteen tehtäviin. Varastoalan työntekijät työllistyvät kaupan-, teollisuuden-, liikenteen- ja julkisen sektorin palvelukseen. Lentoaseman huoltajat työllistyvät ilmailuliikennettä tukeviin yrityksiin.

Yllä mainittujen alojen toimintaympäristöt ovat yhä kansainvälisempiä ihmisten ja tavaroiden liikkuvuuden lisääntyessä erityisesti EU-alueella. Markkinoiden kansainvälistyminen synnyttää useilla aloilla osin täysin uusia logistiikkatarpeita ja -rakenteita. Vastaavasti vientiteollisuuden aloilla kansainvälistyminen edellyttää uusien markkinoiden hallintaa jakelun osalta ja osin jakeluketjun ulkoisille markkinoille. Jakelualan laajentuminen ja samanaikaisesti yhä tehokkaammin ajoitettavat toimitukset lisäävät moninkertaisiksi koko logistisen ketjun hallintaan sisältyvät vaikeudet. Tavarantoimittajien on pystyttävä kaikilla jakelualueillaan kilpailemaan paikallisten valmistajien kanssa toimitusten täsmällisyydessä, nopeudessa ja kustannustehokkuudessa.

Logistiikka-alan palvelut ja toiminta räätälöidään entistä enemmän asiakkaiden tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. Yhä tiukentuvat ympäristömääräykset ja laatuvaatimukset, materiaalin kierrätys ja uudelleenkäyttö edellyttävät ajantasaisia tietoja ja toimintatapoja. Ammattialan arvoperusta

Logistiikan alan työn keskeisenä vaatimuksena on hyvä työmoraali ja ammattietiikka sekä yhteistyöhaluisuus. Toiminnan on perustuttava kestäville arvoille, rehellisyydelle ja vastuullisuudelle. Työn hyvän laadun ja hyvän asiakaspalvelun tavoitteet korostuvat kaikissa tehtävissä. Työn tekemisen arvoina ovat ahkeruus, oma-aloitteisuus, sovittu noudattaminen ja kanssaihminen näkemysten arvostaminen.

Työsuoritukset on osattava tehdä tehokkaasti ja taloudellisesti työ- ja liikenneturvallisuutta edistävien menetelmin, energiankulutusta ja ympäristöhaittoja minimoiden. Kuljettajilla on suuri vastuu kalliiden kuljetusajoneuvojen turvallisesta kuljettamisesta tai monesti arvokkaan tai ympäristölle vaarallisen lastin turvallisesta perille viennistä tai henkilöiden turvallisesta kuljettamisesta kotimassa tai ulkomailla. Liikenteessä tulee toimia joustavasti, huomaavaisesti ja esimerkillisesti.

4. PERUSTUTKINNON TAVOITTEET

Logistiikan perustutkinnon suorittaneen ammattitaitoon kuuluvat oma-aloitteisuus, täsmällisyys, luotettavuus, joustavuus ja kyky oppia jatkuvasti uutta sekä työturvallinen ja ympäristövastuullinen työskentelytapa.

Tutkinnon suorittaneen tulee osata toimia laaja-alaisen logistisen osaamisensa turvin erilaisissa ympäristöissä ja muuttuvissa oloissa. Hänen on pystyttävä omaksuma yrityksen laatu- ja ympäristöjärjestelmän mukainen toiminta ja myös kehittämään sitä. Hänen on suhtauduttava arvostavasti sidosryhmiin yrityksessä ja sen ulkopuolella. Logistiikan perustutkinnon suorittaneella on oltava valitsemansa koulutusohjelman ja muun valinnaisuuden perusteella sellainen työelämän vaatima ammattitaito, että hän voi työllistyä koulutusohjelman mukaisiin tehtäviin.

Logistiikan perustutkinnon suorittaneen on osattava palvella henkilö- tai tavaraliikenteessä asiakkaita eri tilanteissa heidän tarpeidensa ja odotustensa mukaisesti ja hyviä käytöstapoja noudattaen. Hänen on osattava huolehtia asiakkaiden ja omasta turvallisuudesta. Hänen on pyrittävä toiminnassaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti parhaaseen mahdolliseen suoritukseen. Hänellä on oltava luovuutta, innovatiivisuutta ja rohkeutta tehdä itsenäisiä ratkaisuja työntekijänä tai ammatinharjoittajana.

Logistiikan perustutkinnon suorittaneen on osattava noudattaa työsuojelumääräyksiä ja -ohjeita sekä osattava ottaa toiminnassaan huomioon keskeinen työsuhdetta koskeva lainsäädäntö ja keskeiset seikat oman alansa työehtosopimuksista. Hänen on osattava huolehtia omasta terveydestään sekä työ- ja toimintakyvystään. Logistiikan perustutkinnon suorittaneen on osattava kohdata ja palvella eri kulttuureista tulevia asiakkaita. Hänen on osattava toimia valitsemisissa työtehtävissä kansainvälisissä ympäristöissä. Hänellä on oltava valmiudet tarvitsemansa tiedon hankkimiseen ja vuorovaikutukseen uusimman tieto- ja viestintätekniiikan välityksellä. Hänen on osattava tehdä yhteistyötä yksi- ja monikulttuurisessa työympäristössä.

Logistiikan perustutkinnon suorittaneen on kyettävä arvioimaan omaa oppimistaan ja osaamistaan, suunnittelemaan omaa opiskeluaan ja asettamaan oppimisen tavoitteita. Hänen on osattava arvioida ja jäsentää tietoa. Hänen on osattava toimia joustavasti ja luovasti uusissa ja erilaisissa tilanteissa sekä kyettävä ratkaisemaan työssään ongelmatilanteita. Logistiikan perustutkinnon suorittaneen on osattava toimia logistiikka-alan ammattieettisten periaatteiden mukaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti sekä liikenneturvallisuutta edistäen. Hänen on noudatettava mm. tehtyjä sopimuksia ja asiakkaita ja työnantajaa koskevaa vaitiolovelvollisuus-, tietosuoja- ja kuluttajalainsäädäntöä sekä liikennesääntöjä.

Hänen on osattava käsitellä eettisiä ongelmia ja ratkaista ne yleisesti hyväksyttävällä tavalla. Hänen on osattava käyttäytyä suvaitsevasti ja tasa-arvoisesti toisia ihmisiä kohtaan. Hänen on osattava ottaa toiset ihmiset huomioon käyttäytymällä työpaikan edellyttämällä tavalla ja huolehtimalla työpaikan viihtyisyydestä ja yleisestä siisteydestä. Hänen tulee hyväksyä työtoverien ja asiakkaiden erilaiset tunteet sekä hallita omat tunteensa palvelu- ja muissa vuorovaikutustilanteissa. Hänen on osattava vaalia suomalaista kulttuuriperintöä sekä arvostaa omaa ammattiaan ja oltava valmis jatkuvasti kehittämään itseään ja työtään.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteisiin sekä niiden arviointikriteereihin. Avaintaitojen tavoitteena on tukea sellaisen osaamisen kehittämistä, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, tulevaisuuden ja uusien tilanteiden haltuunotossa sekä työelämän muuttuvissa tilanteissa selviytymisessä.

Kuljetuspalvelujen osaamisalan suorittaneen on osattava toimia asiakaspalvelun ja kuljetusten tehtävissä. Hänen on osattava kuljettaa asiakkaan tuotteita kannattavasti ja turvallisesti sekä palvella asiakkaita. Hänen on tunnettava ajoneuvonsa liikennekelpoisuuden vaatimukset ja osattava varmistaa ajoneuvon ja sen lisälaitteiden tekninen ja turvallinen toimivuus. Hänen on hallittava ajoneuvonsa ajonlähtöön liittyvät tarkastukset ja tavallisimmat huoltotoimet. Hänen on osattava lastata ajoneuvo säädösten ja olosuhteiden sallimaan maksimikuormaan ja kuljettaa ajoneuvoa turvallisesti, taloudellisesti ja vastuullisesti. Hänen on tunnettava kuljetuksiin liittyvät vakuutukset ja työhönsä liittyvät työsuojelusäädökset. Hänen on osattava kommunikoida ajoneuvojen ja kuljetusalan viestintävälineillä. Kuljettajalta vaaditaan ajokorttiasetuksen edellyttämä ajokortti ja kuljetusalan perustason ammattipätevyyskoulutus.

Logistiikan tehtävissä toimiminen edellyttää tilaus-toimitusketjun ymmärtämistä, yrittäjämäistä asennetta, yrittäjyystaitoja ja hyviä asiakaspalvelu- ja kommunikaatiotaitoja palvelun onnistumiseksi. Tietoteknisten valmiuksien lisäksi tarvitaan tiedon hankintataitoja, suunnittelutaitoja ja olennaisen tiedon erottelutaitoja. Logistiikka-alan työntekijän erikoistumisen tarpeeseen vaikuttaa jollain se toiminnan ala, jolle työntekijä kulloinkin sijoittuu. Erikoistuminen omaan alaan tapahtuu usein vasta työpaikalla.

Logistiikka-alalla työskentelevän henkilöllä tulee olla valmiuksia työskennellä ergonomisesti ja ylläpitää työ ja toimintakykyään sekä toimia joustavasti työtilanteen mukaan. Arvopäämäärinä ovat korkea työn laatu, luotettavuus, turvallisuus sekä asiakastyytyväisyys.

Toimiminen logistiikka-alan työtehtävissä edellyttää teknisten tietojen ja taitojen monipuolista osaamista ja soveltamista. Lisäksi tarvitaan asiakaslähtöistä lisäarvopalvelujen tuottamista logistisen palveluketjun toteuttamisessa.

Kansainvälistymiskehityksen jatkuminen, elinkeinoelämän vilkastuminen ja liikkuvuuden lisääntyminen tulevat ylläpitämään alan kovaa kasvuvauhtia. Koulutustarve tulee jatkuvasti lisääntymään johtuen alan yleisen kehityksen ja säädösten tuomien vaatimusten vuoksi. Yritysten henkilöstön rooli on korostumassa palvelujen laatutason kohottamisessa ja myynnin tehostamisessa. Asiakkaat ovat yhä ympäristö-, kustannus- ja laatu-tietoisempia. Myös työntekijöiden on tunnettava kuluttajien oikeudet ja velvollisuudet sekä yleisimmät laatu- ja järjestelmät ja toimintatavat.

Alalla on hallittava muuttuvia prosesseja ja kokonaisuuksia, omattava entistä parempaa kommunikaatio- ja kielitaitoa, tuotetietoutta sekä myyntiä ja markkinointia tukevaa osaamista teknisen osaamisen lisäksi. Alan

kehitystä on seurattava jatkuvasti ja täydennettävä omaa ammatillista osaamistaan valitsemassaan ammatissa. Energian hinnan kasvun ja ympäristön saastumisen vähentämiseksi on kaikilla logistiikan osa-alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota kyseisiin asioihin.

Telematiikan sovellusten kehitys logistiikan eri osa-alueilla kasvaa jatkuvasti. Uusia teknologisia ratkaisuja hyödynnetään enenevässä määrin logistiikan ohjauksessa. Telematiikan opetuksella ammatillisessa koulutuksella pyritään antamaan opiskelijoille henkilökohtaisen tietojenkäsittelyn perustietojen lisäksi perustiedot telematiikan mahdollisuuksista ja järjestelmistä sekä sovellusten käyttökohteista ja vaatimuksista.

Lisäksi ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia yrittäjyyteen. Koulutuksen tavoitteena on myös tukea opiskelijoiden kehitystä hyväksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. (L630/1998, 5 §).

5. OPISKELIJAKSI OTTAMISEN EDELLYTYKSET SEKÄ KURINPITOVAATIMUKSET

Logistiikan perustutkinto kuuluu 1.1.2012 voimaan tulleen SORA-lainsäädännön piiriin. Lain tarkoituksena on lisätä koulutuksen järjestäjien mahdollisuutta puuttua tilanteisiin, jotka liittyvät opiskelijoita koskeviin soveltumattomuus- ja turvallisuuskysymyksiin. Erityisesti pyritään parantamaan potilas- ja asiakasturvallisuutta, liikenteen turvallisuutta, alaikäisten turvallisuutta, opiskelu- ja työyhteisön turvallisuutta sekä yksittäisen opiskelijan oikeusturvaa.

Opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:ssä. Kuntayhtymän pedagogisessa toimintaohjeessa on kuvattu opiskelijan terveydentilaa ja kurinpitoa koskeva menettelyprosessi.

Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus tai vamma ilmeisesti on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijan pääsyä ammatilliseen koulutukseen voidaan rajoittaa vain silloin, kun sairaus objektiivisesti arvioiden estää opinnot tai se vaarantaisi opiskelijan tai muiden turvallisuutta.

Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa henkilöä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen silloin, kun opintoihin sisältyy alaikäisen turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia.

Opiskelijaksi ottamisen esteenä voi olla

- sellaiset psyykkiset sairaudet, jotka estävät käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen osallistumisen, kuten ajankohtainen hoitamaton psykoosi tai vaikea toimintakykyä laskeva masennus
- sellaiset fyysiset sairaudet kuten tuki- ja liikuntaelämistön sairaudet tai vammat sekä krooniset ihottumat, jotka rajoittavat toimintakykyä siinä määrin, että estävät käytännön tehtävissä tai työssäoppimisessa toimimisen
- veriteitse tarttuva sairaus saattaa rajoittaa käytännön tehtäviin tai työssäoppimiseen sijoittumista
- päihteiden ongelmakäyttö tai päihderiippuvuus.

Koulutuksen järjestäjä voi velvoittaa opiskelijalta huumausainetestiä koskevan todistuksen jos on aihetta epäillä, että opiskelija on huumausaineiden vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön työtehtävissä, työssäoppimisessa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumeista.

Koulutuksen järjestäjä voi halutessaan pyytää rikosrekisteriotteen (Rikosrekisterilaki 6§).

Opiskeluoikeus voidaan peruuttaa, jos

- 1) opiskelija on opinnoissaan toistuvasti tai vakavasti vaarantanut toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden ja näin osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan opintoihin liittyvissä käytännön tehtävissä tai työssäoppimisessa
- 2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan ja toimintakyvyltään täytä säädettyjä opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä tai
- 3) opiskelija on hakuvaiheessa salannut tiedon aiemmasta peruuttamispäätöksestä tai
- 4) opiskelija on tuomittu rangaistukseen sukupuolisiveellisyttä loukkaavasta teosta, seksuaalirikoksesta, törkeästä henkeen tai terveyteen kohdistuneesta rikoksesta taikka vähäistä vakavammasta huumausainerikoksesta ja jos peruuttaminen on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi (koskee opintoja, joissa olennaisesti edellytetään alaikäisten parissa työskentelyä). Ammattiopistojen jaokset käsittelevät opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyviä asioita. Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymässä opiskeluoikeuden peruuttamisesta päättää Sora-toimielin.

6. LOGISTIIKAN PERUSTUTKINNON MUODOSTUMINEN

1. LOGISTIIKAN PERUSTUTKINTO	180 OSP
2. AMMATILLISET TUTKINNON OSAT	135 OSP
2.1 Kuljetuspalvelujen osaamisalan pakolliset tutkinnon osat, 50 osp	
2.1.1 Kuljetusalan perustason ammattipätevyys, 10 osp (102013) <ul style="list-style-type: none"> • Taloudellinen ja ennakoiva ajo 4 osp • Kuljetusturvallisuus 3osp • Kuljetusyrittäjyys 3 osp 	
2.1.2 Kuorma-auton tavarankuljetusten hallinta, 40 osp (100399) <ul style="list-style-type: none"> • Logistiikan perustaidot, 15 osp • Kuorma-autotekniikka, 15 osp • Varastotoiminnot, 10 osp 	
2.2 Kuljetuspalvelujen osaamisala, autonkuljettaja.	
2.2.1 Kuorma-autokuljetukset, 40 osp (100401) <ul style="list-style-type: none"> • Kuljetustekniikka, 20 osp • Työelämä tieto ja kuljetusten suunnittelu, 10 osp • Kappaletavarakuuljetukset, 10 osp 	
2.4 Kuljetuspalvelujen osaamisala, yhdistelmäajoneuvonkuljettaja	
2.4.1 Yhdistelmäajoneuvokuljetukset, 40 osp (100403) <ul style="list-style-type: none"> • Kuljetustekniikka, 20 osp • Työelämä tieto ja kuljetusten suunnittelu, 10 osp • Kappaletavarakuuljetukset, 10 osp 	
2.7 Valinnaiset tutkinnon osat, 45 osp	
2.7.1 Työkoneiden käyttö ja huolto, 15 osp (100413) <ul style="list-style-type: none"> • Työkoneiden käyttö, 8 osp • Työkoneiden huolto, 7 osp 	
2.7.5 Elintarvikekuljetukset, 30 osp (100417) <ul style="list-style-type: none"> • Elintarvikekuljetusten perusteet, 2osp • Elintarvikkeiden kuljettaminen, 10 osp 	
2.7.6 Massatavarakuuljetukset, 30 osp (100418) <ul style="list-style-type: none"> • Massatavarakuuljetusten perusteet, 20 osp • Massatavaran kuljettaminen, 10 osp 	
2.7.7 Ympäristöhuollonkuljetukset, 30 osp (100419) <ul style="list-style-type: none"> • Ympäristöhuollon kuljetusten perusteet, 20 osp • Ympäristöhuollon kuljetukset, 10 osp 	
2.7.19 Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp	
2.7.20 Tutkinnon osat ammatillisista perustutkinnoista, 0–15,osp	
2.7.21 Tutkinnon osa ammatitutkinnoista tai erikoisammattitutkinnosta, 15 osp	
2.7.22 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen 5 osp	
2.7.23 Yrityksessä toimiminen, 15 osp	
2.7.24 Huippuosaajana toimiminen, 15 osp	
2.7.25 Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista, 15 osp	
2.7.26 Paikallisesti tarjottava tutkinnon osa, 15 osp	
2.7.27 Tutkinnon osa vapaasti valittavista tutkinnon osista, 15 osp	

Tutkinnon osiin sisältyy osaamisen hankkimista työssäoppimisen kautta. Jedussa vähintään 36 osp. Opintojen ohjaus on kuvattu erillisessä liitteessä.

3. YHTEISET TUTKINNON OSAT AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA		35 OSP
	Pakolliset	Valinnaiset
3.1 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp	8 osp	3 osp
3.1.1. Äidinkieli	5	0–3
3.1.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi	1	0–3
3.1.3. Vieraat kielet	2	0–3
3.2 Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 9 osp	6 osp	3 osp
3.2.1. Matematiikka	3	0–3
3.2.2. Fysiikka ja kemia	2	0–3
3.2.3. Tieto- ja viestintäteknikka sekä sen hyödyntäminen	1	0–3
3.3 Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen, 8 osp	5 osp	3 osp
3.3.1. Yhteiskuntataidot	1	0–3
3.3.2. Työelämätaidot	1	0–3
3.3.3. Yrittäjyys ja yritystoiminta	1	0–3
3.3.4. Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto	2	0–3
3.4 Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen, 7 osp		7 osp
3.4.1. Kulttuurien tuntemus		0–3
3.4.2. Taide ja kulttuuri		0–3
3.4.3. Etiikka		0–3
3.4.4. Psykologia		0–3
3.4.5. Ympäristöosaaminen		0–3
3.4.6. Osa-alueita kohdista 3.1.1–3.3.4		0–3
	19 osp	16 osp
<p>Tutkinnon perusteissa määrättyjen osa-alueiden (3.1.1–3.4.6) valinnaisten osaamistavoitteiden lisäksi tai niiden sijaan koulutuksen järjestäjä voi päättää erilaajuisia muita valinnaisia osaamistavoitteita. Koulutuksen järjestäjän itse päättämille valinnaisille osaamistavoitteille määritellään osaamisen arviointi ja laajuus osaamispisteinä.</p> <p>Tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet voivat olla myös opiskelijan aikaisemmin hankkimaa osaamista, joka tukee kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden osaamistavoitteita.</p>		

4. VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT	10 OSP
<p>4.1 Ammatillisia tutkinnon osia</p> <p>4.2 Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia</p> <p>4.3 Yhteisiä tutkinnon osia tai lukio-opintoja</p> <p>4.4. Jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevista opinnoista</p> <p>4.5 Työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuva yksilöllisiä tutkinnon osa</p>	

Tarkemmat tiedot tutkintokohtaisista valinnaisuussäännöistä löytyvät tutkinnon perusteista osoitteesta:

http://www.oph.fi/saadokset_ ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ ja_ tutkintojen_ perusteet/amatilliset_ perustutkinnot/tutkinnon_ perusteet_ voimaan_010815